

Анотація. Дігтяр О.А., Ткаченко Л.М. **Формування позитивного ставлення до навчання на уроках математики у 5-х класах у розрізі впровадження Державного стандарту базової та повної державної освіти.** Представлено шляхи формування позитивного ставлення учнів 5-х класів у розрізі впровадження Державного стандарту базової та повної державної освіти через застосування різноманітних способів та методів мотиваційної діяльності.

Ключові слова: позитивне ставлення до навчання, мотиваційна діяльність, способи та методи мотиваційної діяльності учнів.

Аннотация. Дегтяр О.А., Ткаченко Л.М. **Формирование положительного отношения к обучению на уроках математики в 5-х классах в разрезе внедрения Государственного стандарта базового и полного государственного образования.** Представлены пути формирования положительного отношения учащихся 5-х классов в разрезе внедрения Государственного стандарта базового и полного государственного образования через применение различных способов и методов мотивационной деятельности.

Ключевые слова: положительное отношение к учебе, мотивационная деятельность, способы и методы мотивационной деятельности учащихся.

Summary. Dihtyar O., Tkachenko L. **Creating a positive attitude to learning the lessons of mathematics in 5 grade in terms of state standards of basic and full public education.** Submitted ways of creating positive attitudes of pupils 5 classes in terms of state standards of basic and full public education through the use of various methods and techniques of motivational activities.

Key words: positive attitude, motivational activities, ways and methods of motivation of students.

О. С. Троцька

кандидат педагогічних наук

ВСП Золочівський коледж НУ «Львівська політехніка», м. Золочів

trotskaolena@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАВДАНЬ ЕКО(БІО)ЕТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Проблема збереження природи є також і педагогічною проблемою, адже екологічні проблеми вже неможливо вирішувати традиційними засобами, вони потребують всеохоплюючого комплексного розв'язання на основі нової парадигми, яка вчить людину жити в гармонії з навколишнім світом, формуватиме етичне ставлення людини до природи загалом та живих організмів, зокрема. Сучасні дослідники (В. Білоусова, Г. Пустовіт, Н. Пустовіт, А. Степанюк, О. Столяренко, О. Сухомлинська, Г. Тарасенко та ін.) пов'язують виховання з формуванням особистісних цінностей, які відображають ставлення людини до людини та всіх компонентів довкілля. Оскільки система ставлення охоплює сфери, які тісно взаємопов'язані, існує об'єктивний зв'язок між напрямками виховання. Зокрема, формування етичного ставлення до об'єктів живої природи ми тлумачимо як складову екологічного виховання.

Вивчення шкільних програм з біології засвідчило, що проблема еко(біо)етичного виховання відображена у пояснювальних записках як одне із завдань, але у їх змісті спостерігається фрагментарність висвітлення або повна відсутність тем цього спрямування. Підручники не містять необхідної кількості навчального матеріалу, який сприяв би формуванню належного рівня еко(біо)етичної вихованості школярів. Вчителі біології недостатньо обізнані з сучасними проблемами екоетичного виховання учнів і не мають належного навчально-методичного забезпечення для здійснення цього процесу. Як наслідок більшість учнів не проявляє особистісної зацікавленості проблемою збереження довкілля, у них відсутня чітка позиція щодо цінностей природи (лише 20% респондентів проявили бажання особисто брати участь у природоохоронних заходах, незалежно від думки їх однолітків, батьків).

Результати педагогічних досліджень свідчать, що певний навчальний матеріал може бути включений до структури пізнавальної діяльності школярів і у формі блоків інформації еко(біо)етичного змісту та системи завдань, які передбачають необхідність здобуття і застосування школярами нових знань для їх вирішення [1; 2; 3; 4].

Систему завдань еко(біо)етичного спрямування розглядаємо як засіб виховання учнів на засадах екологічної та біологічної етики. Враховуючи тлумачення науковцями поняття „завдання” і зважаючи на особливості предмету нашого дослідження, під системою завдань еко(біо)етичного спрямування ми розуміємо впорядковану сукупність взаємозв'язаних завдань, сконструйованих на основі методів творчості вчителя та учнів, орієнтованих на пізнання, створення, перетворення і використання в новій якості інформації, об'єктів, ситуацій, явищ та формування ціннісно-шанобливого ставлення до природи. При її розробці ми базувались на системному, інформаційно-діяльнісному, індивідуально-творчому та проблемно-творчому підходах.

Система є цілісною, ієрархічною, циклічною і складається з двох блоків, що містять різні типи завдань

(рис.1). Перший включає завдання на засвоєння інформації екоетичного змісту, а другий – на формування ціннісно-шанобливого ставлення до природи. Їх поєднання дозволяє зреалізувати єдність навчання та виховання на практиці і підвищити виховний потенціал шкільного курсу „Біологія”.

У процесі конструювання системи завдань ми опирались на дослідження науковців (А. Гін, В. Онищук, В. Паламарчук, Л. Спирін, О. Тихомиров, М. Фрумкін), в яких обґрунтовується необхідність поєднання завдань репродуктивного, реконструктивного, творчого та дослідницького характеру. На основі означених орієнтирів виокремлено такі типи завдань: I – репродуктивні, II – реконструктивні, III – творчі, IV – завдання на практичну діяльність, V – завдання на рефлексію діяльності та самооцінку.

Система завдань гетерогенна, тому кожний структурний елемент вважається підсистемою стосовно цілого. Завдання можна використовувати у навчально-виховному процесі як у повному, так і у скороченому обсязі при вивченні окремих тем і формуванні базових понять. Специфікою запропонованої системи завдань є те, що вона передбачає самоаналіз результатів їх виконання, самооцінку та рефлексію діяльності. Результат вирішення будь-якого завдання може бути інтелектуальним, емоційним чи вольовим залежно від типу завдання та психологічних особливостей учня.

Методика використання системи завдань екоетичного спрямування може бути адаптована як до конкретних регіональних особливостей, так і до особливих умов тієї або іншої освітньої установи, включаючи установи позашкільної освіти. Потрібно зазначити, що деякі елементи системи завдань не можуть бути повністю реалізовані лише в рамках навчального предмету „Біологія”, методика її реалізації охоплює і позаурочну роботу (виконання індивідуальних домашніх завдань, написання рефератів, створення тематичних стендів, участь у громадсько-корисній роботі, проведення семінарів, конференцій).

Рис.1. Система завдань завдань еко(біо)етичного спрямування

Література

1. Гин А. А. Приемы педагогической техники: свобода выбора, открытость, деятельность, обратная связь, идеальность : [пособ. для учителей]. – М. : Вита-Пресс, 1999. – 88 с.
2. Гин С. И. Мир логики : [метод. пособ. для учителя начальной школы] / С. И. Гин. – М. : Вита-Пресс, 2001. – 144 с.
3. Забокрицкая Е. И. Виды познавательных заданий для лабораторных и практических работ (в обучении естественным предметам в 7-9 классах общеобразовательной школы). – автореф. дис. на соискание уч. ст. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Теория и история педагогики” / Е. И. Забокрицкая. – Киев, 1984. – 24 с.
4. Спирин Л.Ф. Педагогика решения учебно-воспитательных задач: учеб. пособие / Л. Ф. Спирин. – Кострома: КГПУ им. Н.А. Некрасова, 1991. – 107 с.

Анотація. Троцька О. С. Особливості системи завдань еко(біо)етичного спрямування. У статті проаналізовано систему завдань еко(біо)етичного спрямування як засобу формування ціннісно-шанобливого ставлення учнів до природи. Охарактеризовано цілісну, ієрархічну, рівневу, циклічну систему завдань, структура якої складається з різних типів завдань (репродуктивні, реконструктивні, творчі, завдання на практичну діяльність).

Ключові слова: система завдань, творчі завдання, екоетика, біоетика.

Аннотация. Троцкая О.С. Особенности системы заданий эко(био)этического направления. В статье проанализирована система заданий эко(био)этического направления как средство формирования ценностно-уважительного отношения учащихся к природе. Охарактеризовано целостную, иерархическую, уровневую, циклическую систему задач, структура которого состоит из различных типов задач (репродуктивные, реконструктивные, творческие, задания на практическую деятельность).

Ключевые слова: система заданий, творческие задания, экоэтика, биоэтика.

Summary. Trotska O. Specifics of system of eco(bio)ethical tasks. The system of ecoethical tasks which can be used for forming students valued attitude toward the nature has been analyzed in the article. Coherent, hierarchical, levelled, cyclic system of tasks has been characterized. It has been shown that the structure of this system comprises different tasks (reproductive, reconstructive, creative, practical activity).

Key words: system of tasks, creative tasks, ecoethics, bioethics.

А. В. Тумбрукакі

Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського, м. Одеса
vitamin1963@rambler.ru

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ ЕВРИСТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Проблема творчості, розвитку творчих здібностей детально вивчалась багатьма психологами та педагогами. Значний внесок у розробку проблем творчого мислення, розвитку креативності, формування творчої індивідуальності особистості, педагогічної творчості зробили такі науковці як В. Андреев, В. Моляко, В. Зарецький, І. Зязюн, В. Клименко, М. Лазарев, А. Пономарьов, І. Семенов, С. Степанов, Р. Грановська, Б. Кедров, О. Чашечникова, В. Моторина, а також, Д. Брунер, Н. Коган, Д. Гілфорд, П. Торренс, Р. Арнхейм, Д. Берлайн.

Вивчення різних підходів до визначення поняття потенціалу (В. Бережной, А. Голованов, Л. Сохань, П. Кравчук, О. Чаплигін), творчого потенціалу та творчого педагогічного потенціалу [4] (І. Семенов, С. Степанов, Р. Серьожникова), уможливило визначити професійно-творчий потенціал майбутнього вчителя як сукупність властивостей, стану та здібностей особистості, а також, набір педагогічних засобів та прийомів, завдяки яким вони можуть проявитись у перспективі в її професійній діяльності та застосовуватись у розв'язуванні творчих задач. Професійно-творчий потенціал майбутнього вчителя математики має складатись з прийомів та засобів, спрямованих на вирішення як нестандартних завдань з методики навчання математики, так і творчих математичних завдань, безпосередньо пов'язаних з базовими математичними знаннями, отриманими під час навчання у педагогічному ВНЗ.

Професійно-творчий потенціал майбутніх учителів є складним, динамічним особистісно-діяльнісним утворенням яке, на нашу думку, складається з наступних компонентів:

- мотиваційно-ціннісний – включає систему внутрішніх і зовнішніх мотивів і цінностей особистості майбутнього вчителя, що забезпечує її потребу у професійно-творчому перетворенні, розширенні кола нестандартних прийомів та засобів для творчої реалізації себе у навчально-педагогічній діяльності;
- змістово-операційний – передбачає наявність системи предметно-наукових, дидактико-методичних та психологічних знань і вмінь, що уможливорює методичну творчість, дає змогу опанувати креативні способи професійного самовдосконалення та самоосвіти;
- рефлексивно-оцінний – здатність майбутнього вчителя до контрольної-оцінювальної діяльності, самооцінки та самоаналізу, а також, спроможність оцінити міру творчості в розв'язанні конкретного завдання;
- евристично-орієнтований - передбачає створення навколо майбутніх учителів евристичного середовища з метою спонукання до прояву та реалізації творчих якостей особистості в процесі професійної діяльності.

Отже, творчість і діяльність особистості тісно пов'язані між собою, й тому, формування та розвиток професійно-творчого потенціалу майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін слід розглядати в контексті діяльності, зокрема, евристичної, яка В. Пушкіним була визначена як різновид людського мислення, що створює нову систему дій або відкриває невідомі раніше закономірності об'єктів, що оточують людину [3].

Дослідженнями в області евристичної діяльності та евристичного середовища займались В. Пушкін, Дж. Пойа, О. Хуторський, О. Скафа, І. Гончарова, К. Власенко, О. Тутова та інші.